

Regeringskansliet, Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.rs.l.remiss@regeringskansliet.se

Yttrande över Kompletterande promemoria till betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

Er beteckning: LI2025/01546

Sammanfattning

Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker i huvudsak förslaget till en ny lag om beredskapslagring i livsmedelskedjan, men önskar förtydliganden kring det regionala ansvaret.

Länsstyrelsen vill påpeka att det finns juridiska hinder för att nyttja foderspannmål som livsmedel, trots att spannmålet många gånger håller livsmedelskvalitet, vilket regleras i EG 178/2002, artikel 2. Begränsningen kan utgöra ett hinder för att försörja en befolkning i händelse av allvarlig livsmedelsbrist. Länsstyrelsen anser att frågan om klassificering av spannmål som foder eller livsmedel bör utredas juridiskt, som en del av författningsberedskap i livsmedelskedjan.

Inledning

För att Sveriges försörjningsförmåga av livsmedel ska kunna upprätthållas bör målet vara att hålla hela kedjan från jord till bord intakt i största möjliga mån. Livsmedelssystemet innehåller många led från primärproduktion till slutkonsument, med behov av insatsvaror och transporter. Länsstyrelsen välkomnar därför den kompletterande promemorian som tydliggör beredskapslager för hela livsmedelskedjan. Förslaget är helt i linje med målen för livsmedelsstrategin 2.0 med avseende på robusthet och försörjningsförmåga.

Övergripande synpunkter

Livsmedelssystemet består i huvudsak av privata aktörer som agerar på lokal till internationell nivå. Länsstyrelsen är positiv till att privata

aktörer bygger upp och hanterar lagren i så stor utsträckning som möjligt utifrån tydliga avtal med staten.

Länsstyrelsen saknar ett resonemang kring regionala konsekvenser som kan tänkas följa av inrättande av beredskapslager på specifika geografiska platser. Det behövs ett förtydligande av innebörden av att en aktör håller ett beredskapslager åt staten, informations-spridning av detta, hur och till vem samt konsekvensbedömning utifrån ett regionalt perspektiv och där hänsyn tas till länsstyrelsernas roller och uppdrag. Länsstyrelsen anser att det saknas resonemang kring leden före eller efter produkten som lagras och om vilka ytterligare resurser kan behöva finnas i tillräcklig närhet, såsom kvarnar och bagerier när det gäller lagring av spannmål. Länsstyrelserna bör få en rådgivande roll samt medverkande i riskanalyser som kopplar till uppdraget som rör transporter och lagringsplatser.

Kapitel 2 Det behövs ett alternativ till förslaget till ny lag om livsmedelsberedskap i SOU 2024:8

Att det nya förslaget om beredskapslager har breddats till att omfatta alla varor i livsmedelskedjan anser Länsstyrelsen är positivt.

Kapitel 3 Beredskapslager är en viktig åtgärd för att säkerställa tillgången till nödvändiga livsmedel

Länsstyrelsen tillstyrker slutsatsen att beredskapslagring i livsmedelskedjan ska kunna omfatta en bred variation av insatsvaror i livsmedelskedjan, för att kunna täcka viktiga behov i olika typer av livsmedelsproduktion eller steg i förädlingsledet.

Kapitel 4 Regeringen ska besluta vilka varor som ska lagras på vilka platser i landet och i vilken mängd

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om att regeringen ska besluta om vilka varor som ska beredskapslagras och var i landet detta ska ske.

Länsstyrelsen anser att även civilområdesansvariga länsstyrelser kan behöva bidra med beslutsunderlag till placering och användning. Den regionala kännedomen och samordningsansvaret bör efterfrågas och väga tungt i besluten.

Kapitel 5 Ansvar för att hålla beredskapslager bör ligga på en eller flera myndigheter men lagerhållningen bör i första hand ske i ordinarie värdekedjor

Det är viktigt att beredskapslagren inte påverkar den regionala produktionen av till exempel spannmål negativt genom dumpning av priser vid uppköp och försäljning.

Kapitel 6 Varorna i beredskapslagren ska vara statlig egendom

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att varorna i ett beredskapslager ska vara statlig egendom. Däremot bör utredningen i promemorian tydliggöra om varorna ska kunna ägas av statliga myndigheter på så väl nationell nivå, högre regional nivå och regional nivå.

Det behöver tillkomma resurser till de myndigheter som ansvarar för lagren som motsvarar kostnaderna. Detta bör synkroniseras med utredningen *Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap*, SOU 2025:68.

Kapitel 8 Säkerhetsåtgärder

Länsstyrelsen delar slutsatsen i promemorian och vill understryka vikten av att den som ingår avtal om beredskapslager också åläggs ansvar för varornas säkerhet. När det gäller råvaror till livsmedel innefattar detta också ett ansvar att upprätthålla varornas livsmedelssäkerhet. Ofta handlar det om att viss grundläggande robusthet behöver finnas hos aktören, tex att kunna upprätthålla elförsörjning under en viss tid av bortfall från det allmänna nätet.

Om investeringar behöver göras hos den som i övrigt har goda förutsättningar att hålla beredskapslager behöver det tydliggöras hur kostnaden för de investeringarna fördelas.

Kapitel 9 Uppgiftsskyldighet

Det är viktigt att länsstyrelserna får kännedom om vilka lager som finns inom det geografiska området. Detta för att kunna uppfylla sina uppgifter av att samordna de civila försvarsåtgärderna inför och under höjd beredskap. Det kan handla om att aktörer som håller beredskapslager bör finnas upptagna i regionala planer för prioritering av till exempel el och vatten.

Länsstyrelsen saknar en redogörelse för vikten av offentlig kontroll hos de företag som enligt avtal kommer att hålla beredskapslager. Det bör tydliggöras om företagen behöver viktas speciellt i den riskvärdering som idag ligger till grund för uttag till offentlig kontroll. Bestämmelser om offentlig kontroll och vilken kontrollmyndighet som är aktuell bör omfattas i de föreskrifter om beredskapslager som föreslås enligt § 6 i lag om beredskapslager i livsmedelskedjan.

Kapitel 11 Regeringen ska besluta om användningen av beredskapslager

De civilområdesansvariga länsstyrelserna ska inför höjd beredskap inom civilområdet verka för att totalförsvaret har en enhetlig inriktning. Vid höjd beredskap ska de civilområdesansvariga länsstyrelserna, som högsta civila totalförsvarsmyndighet inom civilområdet, verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås.

Länsstyrelsen ska inför höjd beredskap samverka med den länsstyrelse som är civilområdesansvarig och övriga länsstyrelser inom civilområdet för att bidra till det gemensamma arbetet inom civilområdet. Vid höjd beredskap ska Länsstyrelsen som högsta civila totalförsvarsmyndighet inom länet verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås och i samråd med den länsstyrelse som är civilområdesansvarig verka för att länets tillgångar fördelas och utnyttjas så att försvarsansträngningarna främjas. Utifrån dessa perspektiv bör Länsstyrelsen ha en tydlig del och roll i att verkställa beslutet och ansvara för hur varorna ska fördelas och prioriteras.

Förslaget förordar att verkställande ansvar blir en uppgift för den myndighet som ansvarar för att hålla det aktuella lagret. Om flera olika myndigheter håller beredskapslager föreslås att uppgiften att verkställa regeringens beslut ska vara samlad hos en enda myndighet. Då det inte är troligt att hela landet kommer att beröras samtidigt och att alla lager inte behöver aktiveras vid samma tillfälle borde det geografiska områdesansvaret som Länsstyrelsen har på regional och högre regional nivå vara av stor vikt vid verkställande av regeringens beslut att aktivera beredskapslager. Det är också nödvändigt med lokalkännedom och god planering när lagren ska aktiveras och varorna distribueras. Planen kommer troligen se olika ut på olika platser beroende på de upphandlade lagrens placering, antal och volym. Civilområdesansvarig länsstyrelse bör vara delaktig vid planering och hantering för att kunna ta hänsyn till övrig

planering i området. På så sätt tas även Länsstyrelsens lokalkännedom till vara.

Kapitel 14 Konsekvenser

Konsekvensbedömningen som utredningen har genomfört i den kompletterande promemorian bör kompletteras med vilka konsekvenser som förslagen medför för länsstyrelserna.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen ser vinster med att detta förslag samordnas med redan pågående planering inom totalförsvaret och med de uppdrag som Jordbruksverket och Livsmedelsverket genomför. Vidare behöver koppling vara tydlig mellan statens beredskapslager och länsstyrelsernas uppdrag inom samordnad livsmedelsberedskap och arbete med livsmedelsstrategin 2.0.

Östergötland är ett av landets mest jordbruksintensiva län och har stark primärproduktion och välutvecklad livsmedelsindustri. Infrastrukturen i länet är starka, och länet kan bli en viktig strategisk nod i framtida livsmedelsberedskap. En jämn geografisk spridning av beredskapslager stärker uthålligheten och minskar sårbarheten.

Länsstyrelsen ser positivt på att statliga avtal kan tecknas med både myndigheter och privata aktörer och att det är av betydelse att sekretessregler inte utformas så att samverkan mellan olika myndigheter försvåras.

Länsstyrelsen ser positivt på att införandet av ny lag för beredskapslagring sker snabbt, men det får inte finnas risk att de sker på bekostnad av den regionala förankringen och det långsiktiga perspektivet. Vilka varor och produkter som ska lagras bör även utgå från den regionala produktionskapaciteten.

Länsstyrelsen saknar resonemang kring de insatsvaror som har stor betydelse för livsmedelsproduktionen, om de är tänkta att ingå i beredskapslager.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Gunilla Svantorp med länsveterinär Pernilla Stridh som föredragande. I den slutliga

handläggningen har civilområdeshandläggare Marie Åkerblad och
lantbrukskonsulent Susanne Boe-Skåmedal medverkat.

*Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför
namnunderskrifter.*